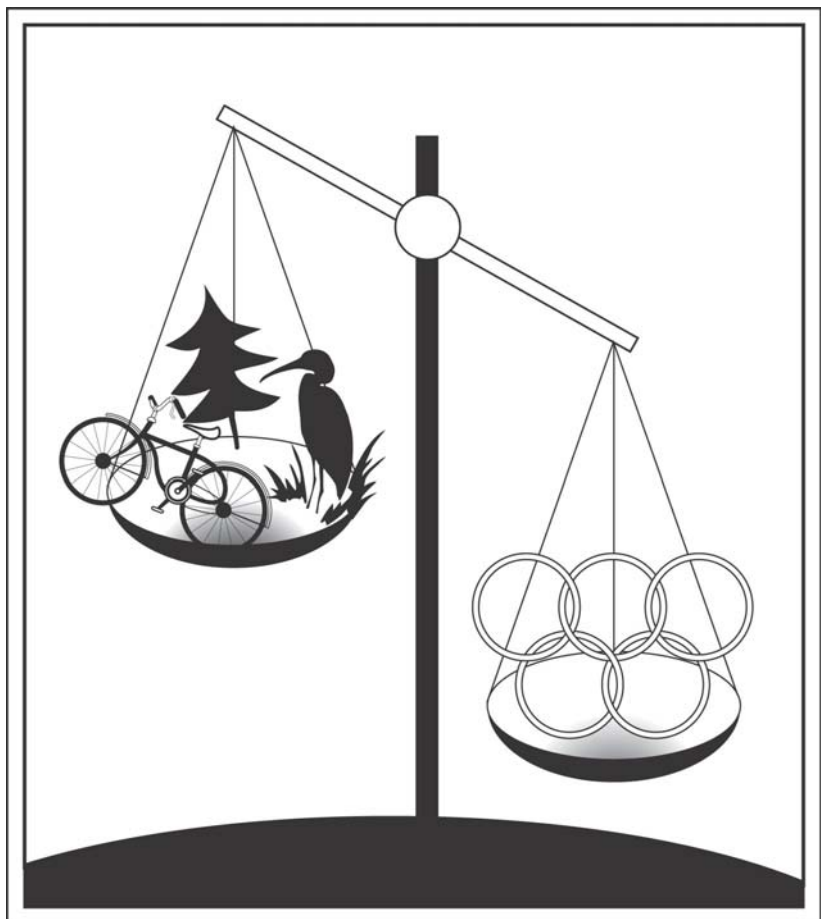

Περιβαλλοντική αξιολόγηση της Ολυμπιάδας του 2004

WWF Ελλάς

Ιούλιος 2004

Για περισσότερες πληροφορίες:
Θεοδότα Νάντσου
Συντονίστρια προγραμμάτων δράσης
WWF Ελλάς
Φιλελλήνων 26, Αθήνα 10558
Τηλ. 210 3314893
Fax: 210 3247578
Email: t.nantsou@wwf.gr

Περιεχόμενα

<i>Περίληψη</i>	3
<i>Εισαγωγή</i>	4
<i>Μεθοδολογία</i>	5
<i>Παρουσίαση περιβαλλοντικών δεικτών</i>	6
Α. Συνολικός σχεδιασμός	6
Β. Φυσικό περιβάλλον	6
Γ. Αστικό περιβάλλον	7
Δ. Μεταφορές	8
Ε. Κατασκευές	9
ΣΤ. Ενέργεια	10
Ζ. Νερό	11
Η. Απορρίμματα	11
Θ. Κοινωνική συμμετοχή	12
Ι. Γενικά	14
<i>Συμπέρασμα</i>	15
<i>Αθήνα: Η επόμενη μέρα</i>	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	18
<i>Περιβαλλοντική βαθμολογία</i>	19
<i>Η ολυμπιακή κληρονομιά της Αθήνας</i>	20
<i>Θέση του WWF International για τους Ολυμπιακούς Αγώνες</i>	21

Περίληψη

Με το παρόν κείμενο, το WWF Ελλάς επιχειρεί να συμβάλει στην αποτίμηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Δυστυχώς, καμία τέτοια προσπάθεια δεν έγινε ως τώρα από τους φορείς που έχουν αναλάβει τη διοργάνωση του μεγαλύτερου διεθνούς αθλητικού γεγονότος, καθώς ήδη από τη φάση του σχεδιασμού δεν τέθηκαν συγκεκριμένοι και μετρήσιμοι περιβαλλοντικοί στόχοι.

Η αξιολόγηση βασίστηκε σε στόχους και δείκτες που κατέδειξαν τα περιβαλλοντικά οφέλη και τις αποτυχίες της 'πράσινης' Ολυμπιάδας 2000 του Σίδνεϊ, αν και στην περίπτωση της Αθήνας τα κριτήρια απλουστεύθηκαν σημαντικά. Η Ολυμπιάδα της Αθήνας εξετάζεται για τις επιδόσεις της στους εξής τομείς:

- Συνολικός σχεδιασμός με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς στόχους
- Φυσικό περιβάλλον: προστασία φυσικών βιοτόπων
- Αστικό περιβάλλον: προστασία ελεύθερων χώρων, αύξηση του αστικού πρασίνου, αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος
- Κατασκευές: χωροθετήσεις ολυμπιακών έργων, χρήση οικολογικών μεθόδων δόμησης, προτεραιότητα στη χρήση υφιστάμενων εγκαταστάσεων
- Ενέργεια: χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- Νερό: στρατηγική για την εξοικονόμηση νερού
- Απορρίμματα: ανακύκλωση και ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων
- Κοινωνική συμμετοχή: κοινωνική διαβούλευση, διαφάνεια, πληροφόρηση
- Γενικά θέματα: σεβασμός στην περιβαλλοντική νομοθεσία

Όπως προκύπτει από την αξιολόγηση, το συνολικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας είναι απογοητευτικό: ο μέσος όρος που προκύπτει από τη βαθμολογία ανά κατηγορία είναι 0,77 με άριστα το 4. Συγκεκριμένα, στους τομείς που αφορούν στον συνολικό σχεδιασμό, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των ελεύθερων χώρων, το αστικό πράσινο, τις χωροθετήσεις, την οικολογική δόμηση, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εξοικονόμησης νερού, τα απορρίμματα, την κοινωνική διαβούλευση και διαφάνεια και τον σεβασμό στην περιβαλλοντική νομοθεσία, οι επιδόσεις των Ολυμπιακών Αγώνων κυμαίνονται από 0 μέχρι 2 σε μια κλίμακα 0 – 4. Θετικές έως πολύ θετικές επιδόσεις καταγράφονται στους τομείς των μεταφορών και της αναβάθμισης του προσώπου της πόλης, καθώς επίσης και στην ευαισθητοποίηση του κοινού.

Το παράρτημα περιέχει τη θέση του WWF International για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, και καταλήγει σε σειρά συγκεκριμένων προτάσεων για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον και την ποιότητα ζωής κάθε διοργανώτριας πόλης.

Το WWF Ελλάς καλεί τη ΔΟΕ και κάθε αρμόδιο φορέα να λάβει σοβαρά υπόψη του το περιβαλλοντικό μάθημα της Αθήνας, ώστε στο μέλλον να αποφευχθούν οι σοβαρές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στο περιβάλλον και να επιτευχθεί μια θετική συμβολή στην ποιότητα ζωής των επόμενων ολυμπιακών πόλεων.

Εισαγωγή

Λιγότερο από τριάντα ημέρες έμειναν μέχρι την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Στο διάστημα που μεσολάβησε από το 1997 μέχρι σήμερα έγινε πολύς λόγος για τις επιπτώσεις των αγώνων στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής. Σε καμία όμως φάση του σχεδιασμού και της προετοιμασίας δεν έγινε προσπάθεια για ουσιαστική ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στη μεγαλύτερη διοργάνωση που έχει ποτέ αναλάβει η Ελλάδα.

Η περιβαλλοντική αξιολόγηση των Ολυμπιακών Αγώνων είναι απαραίτητη για την όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εκτίμηση του περιβαλλοντικού κόστους και οφέλους που προκύπτει από τη μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση του κόσμου. Μέχρι στιγμής δεν έχει επιχειρηθεί καμία τέτοια επίσημη αξιολόγηση από τους φορείς που έχουν αναλάβει την προετοιμασία και την υλοποίηση της Ολυμπιάδας της Αθήνας. Κάτι τέτοιο δεν έχει καν απαιτηθεί από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή.

Η περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς θεωρεί υποχρέωσή της να συμβάλει στην κάλυψη αυτού του ουσιαστικού ελλείμματος, επιχειρώντας μια πρώτη αξιολόγηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Κατά την επταετία που μεσολάβησε από την επίσημη ανάληψη της Ολυμπιάδας από την Αθήνα, πολλές φωνές διαμαρτυρίας τόνισαν ποικίλες αρνητικές για το περιβάλλον πτυχές της διοργάνωσης. Παράλληλα, οι φορείς που έχουν επιφορτισθεί με τη διοργάνωση προβάλλουν διάφορες πτυχές των έργων ως «πράσινους Ολυμπιακούς Αγώνες».

Η πρωτοβουλία του WWF Ελλάς αποκτά ιδιαίτερη σημασία καθώς λιγότερο από ένα μήνα πριν την έναρξη των Αγώνων οι αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με το περιβαλλοντικό κόστος και όφελός τους για την πόλη εξακολουθούν να στηρίζονται σε αποσπασματικά δεδομένα. Όπως ήταν αναμενόμενο, η προσπάθεια του WWF Ελλάς συνάντησε το σημαντικό εμπόδιο της έλλειψης αντικειμενικών στοιχείων και πληροφόρησης. Χαρακτηριστική της γενικότερης μυστικοπάθειας με την οποία οι αρμόδιοι φορείς αντιμετωπίζουν την πορεία των ολυμπιακών έργων είναι πως σε πρόσφατα έγγραφα ερωτήματα για συγκεκριμένες πτυχές της ποιότητας των ολυμπιακών εγκαταστάσεων η ΟΕΟΑ Αθήνα 2004 περιορίστηκε σε απλή αναφορά στις γενικόλογες περιβαλλοντικές κατευθύνσεις του φακέλου υποψηφιότητας. Έτσι, σίγουρα το τελικό αποτέλεσμα υστερεί από ανάλογες προσπάθειες αξιολόγησης προηγούμενων ολυμπιάδων (όπως π.χ. του Σίδνεϊ) από περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Στόχος της αξιολόγησης αλλά και ευχή του WWF είναι το μάθημα της Ολυμπιάδας του 2004 να χρησιμεύσει στις επόμενες ολυμπιακές πόλεις, αλλά και σε επόμενες μεγάλες διοργανώσεις που πιθανώς να αναλάβει η Ελλάδα, ώστε να αποφευχθούν σοβαρές αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής. Έτσι, τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα σταλούν και στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, με την παρότρυνση η περιβαλλοντική διάσταση των Αγώνων να αντιμετωπιστεί ειλικρινά ως «τρίτος πυλώνας του Ολυμπισμού».

Τη σύνταξη της έκθεσης και την έρευνα για την τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων ανέλαβε η Θεοδότη Νάντσου, Συντονίστρια Περιβαλλοντικών Δράσεων του WWF Ελλάς. Στην προσπάθεια συνέβαλαν με σχόλια, παρατηρήσεις και υλικό οι Μιχάλης Πετράκος - Δρ Στατιστικός, Κώστας Κατώπης - Μηχανολόγος ΑΠΕ, Νίκος Χαραλαμπίδης - Διευθυντής Ελληνικού Γραφείου Greenpeace, Φίλιππος Κιρκίτσος - Διευθυντής Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης, Θύμιος Παπαγιάννης, Αρχιτέκτων-Πολιοδόμος, Λεωνίδα Λουλούδης, Καθηγητής Γεωπονικού Π.Α. Ευχαριστίες απευθύνουμε και στους Γιώργο Καζαντζόπουλο και Χριστίνα Θεοχάρη του Τομέα Περιβάλλοντος της «Αθήνα 2004» για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις της Οργανωτικής Επιτροπής «Αθήνα 2004».

Μεθοδολογία

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση προέρχονται από μια ποικιλία πηγών, επίσημες και ανεπίσημες, καθώς η άντληση αξιόπιστης και λεπτομερούς πληροφορίας για τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των έργων από επίσημες πηγές (δηλαδή από την Οργανωτική Επιτροπή Αθήνα 2004 ή το ΥΠΕΧΩΔΕ) στάθηκε σχεδόν αδύνατη. Επίσης αδύνατη στάθηκε η εξασφάλιση αντιτύπου του φακέλου υποψηφιότητας, εκτός από μεμονωμένες σελίδες αυτού, παρά το γεγονός πως το WWF Ελλάς τον έχει επανειλημμένα ζητήσει από το ΥΠΕΧΩΔΕ και από την Αθήνα 2004. Συγκεκριμένα, οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι εξής:

- Υλικό από την Οργανωτική Επιτροπή «Αθήνα 2004»: απάντηση σε σχετική επιστολή του WWF Ελλάς, αλληλογραφία από το 1998, πληροφορία από την ιστοσελίδα www.athens2004.gr
- Υλικό από το ΥΠΕΧΩΔΕ: αλληλογραφία από τον Απρίλιο του 1998
- Υλικό από τον ημερήσιο τύπο και το διαδίκτυο
- Πληροφορίες από την περιβαλλοντική αξιολόγηση της προηγούμενης Ολυμπιάδας του Σίδνεϊ 2000
- Υλικό από περιβαλλοντικές οργανώσεις και κινήσεις πολιτών
- Σχετική εμπειρία του WWF Ελλάς

Οι δείκτες επιλέχθηκαν με βάση τις περιβαλλοντικές αξιολογήσεις της «πράσινης» Ολυμπιάδας του Σίδνεϊ. Καθώς όμως η Αθήνα εξ'αρχής φάνηκε να υστερεί σοβαρά έναντι του Σίδνεϊ, κάποιοι δείκτες απλουστεύθηκαν ώστε η αξιολόγηση να μη φανεί υπερβολική. Ως δείκτες επιλέχθηκαν και εξετάστηκαν τομείς που είναι σημαντικοί για την εκτίμηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος κάθε Ολυμπιάδας. Οι τομείς που επιλέχθηκαν είναι οι εξής:

- Συνολικός σχεδιασμός
- Φυσικό περιβάλλον
- Αστικό περιβάλλον
- Κατασκευές
- Ενέργεια
- Νερό
- Απορρίμματα
- Κοινωνική συμμετοχή
- Γενικά θέματα

Κάθε βαθμός αναφέρεται στις επιδόσεις, δηλαδή το περιβαλλοντικό αποτύπωμα, της επταετίας 1997 – 2004 που μεσολάβησε από την ανάληψη της Ολυμπιάδας μέχρι σήμερα. Αν και απομένει περίπου ένας μήνας μέχρι την έναρξη της Ολυμπιάδας, το WWF Ελλάς εκτιμά πως η επίδοση της Αθήνας ως διοργανώτρια πόλης δεν πρόκειται να αλλάξει ουσιαστικά.

Η βαθμολόγηση βασίστηκε σε ποικιλία κριτηρίων, με βασικότερα την ύπαρξη ή όχι συγκεκριμένων και ουσιαστικών δεσμεύσεων, την επίτευξη ολοκληρωμένης προσέγγισης στο θέμα, την εκτίμηση της «κληρονομιάς» που θα αφήσει η Ολυμπιάδα στην Αθήνα. Παράλληλα συνυπολογίστηκε η εμπειρία από προηγούμενες διοργανώσεις, κυρίως από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϊ και της Βαρκελώνης που, σε αντίθεση με την Ατλάντα, έχουν να επιδείξουν σημαντικά περιβαλλοντικά αποτελέσματα.

Με άριστα το 4, η βαθμολογική κλίμακα έχει ως εξής:

- (4) Πολύ θετική επίδοση
- (3) Θετική επίδοση
- (2) Μέτρια επίδοση
- (1) Απογοητευτική επίδοση
- (0) Πολύ απογοητευτική επίδοση

Παρουσίαση περιβαλλοντικών δεικτών

A. Συνολικός σχεδιασμός

➤ Περιβαλλοντικός σχεδιασμός

Δεσμεύσεις: Ο φάκελος υποψηφιότητας της Αθήνας για τους Ολυμπιακούς του 2004 σχεδιάστηκε χωρίς συγκεκριμένους και μετρήσιμους περιβαλλοντικούς στόχους. Το 2001, τρία δηλαδή χρόνια πριν την Ολυμπιάδα, η «Αθήνα 2004» συνέταξε επίσης γενικόλογο κείμενο με τίτλο «*Αρχές Περιβαλλοντικής Πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004*», το οποίο είναι μάλλον επικοινωνιακό παρά στρατηγικό κείμενο. Η ΔΟΕ ποτέ δεν απαίτησε συγκεκριμένες δεσμεύσεις και έμεινε προφανώς ικανοποιημένη από τις γενικόλογες αναφορές του φακέλου υποψηφιότητας.

Το Σίδνεϊ ανέλαβε συγκεκριμένες δεσμεύσεις ήδη από τον φάκελο υποψηφιότητας και τις εξειδίκευσε με το κείμενο «*Environmental Guidelines for the Summer Olympic Games*».

Η πραγματικότητα: Όπως είναι αναμενόμενο, αυτή η έλλειψη περιβαλλοντικών στόχων συνεπάγεται εγγενή δυσκολία στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων της Ολυμπιάδας. Η ύπαρξη όμως περιβαλλοντικών στόχων ήδη από τη φάση του σχεδιασμού ενός τόσο μεγάλης έκτασης και προβεβλημένου γεγονότος είναι επιβεβλημένη. Η απουσία τους από τους αγώνες της Αθήνας είναι απόδειξη της έλλειψης σοβαρών περιβαλλοντικών δεσμεύσεων και παραγνώρισης της ανάγκης για προστασία, αν όχι αναβάθμισης, της ποιότητας ζωής για τους κατοίκους της πόλης.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

➤ Περιβαλλοντική αξιολόγηση

Η απουσία συγκεκριμένων και μετρήσιμων περιβαλλοντικών στόχων δυσχεραίνει κάθε προσπάθεια αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιδόσεων της Ολυμπιάδας. Το κείμενο *Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004* δεν μπορεί ουσιαστικά να συμβάλει σε μια ολοκληρωμένη και σοβαρή αξιολόγηση, καθώς δεν περιέχει συγκεκριμένες δεσμεύσεις και δείκτες. Μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντική αξιολόγηση που θα πραγματοποιηθεί μέσα από μια ανοιχτή διαδικασία είναι απαραίτητη για κάθε διοργανώτρια πόλη που σέβεται τους πολίτες της.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

B. Φυσικό περιβάλλον

➤ Προστασία βιοτόπων

Δεσμεύσεις: Στις *Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004* η Οργανωτική Επιτροπή δεσμεύθηκε πως «το περιβάλλον όχι μόνο θα προστατευθεί, αλλά θα βελτιωθεί» και πως «θα ληφθούν μέτρα έτσι ώστε το φυσικό περιβάλλον, η πανίδα και η χλωρίδα, να μη θιγούν καθόλου στο στάδιο της κατασκευής των έργων».

Το Σίδνεϊ, ανέλαβε συγκεκριμένες δεσμεύσεις για προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων της Νέας Νότιας Ουαλίας. Επιτυχίες των Ολυμπιακών του Σίδνεϊ θεωρούνται η αποκατάσταση του μαγκρόβιου δάσους του Haslam Creek και η προστασία του βιοτόπου δύο ειδών βατράχων που κινδύνευαν άμεσα από εξαφάνιση.

Η πραγματικότητα της Αθήνας είναι θλιβερή. Η υπόθεση του Σχοινιά, που έλαβε διεθνείς διαστάσεις ως κραυγαλέο παράδειγμα υποβάθμισης σημαντικού βιοτόπου και περιοχής με ιστορική αξία, αποτελεί απόδειξη πως η Ολυμπιάδα της Αθήνας σχεδιάστηκε και υλοποιείται χωρίς πρόνοια για την προστασία των λίγων φυσικών βιοτόπων της Αττικής. Δυστυχώς, παρά τις διακηρύξεις και τις υποσχέσεις για αναβάθμιση συγκεκριμένων σημείων του Σχοινιά, η περιοχή έχει υποστεί μη-αντιστρεπτή υποβάθμιση από την κατασκευή του Ολυμπιακού Κέντρου Κανό - Κωπηλασίας.

Επιπλέον, η επέκταση του αστικού πολεοδομικού ιστού, όπως θα συζητηθεί στην επόμενη ενότητα, δεν ευνοεί την προστασία των τελευταίων φυσικών βιοτόπων του λεκανοπεδίου. Σημαντικές φυσικές περιοχές όπως οι ορεινοί όγκοι της Πάρνηθας, του Υμηττού και της Πεντέλης βρίσκονται εγκλωβισμένοι ανάμεσα σε ολυμπιακές εγκαταστάσεις, υποδομές και κεντρικά οδικά δίκτυα, με συνέπεια να αναδεικνύονται ως ελκυστικές τοποθεσίες μόνιμης κατοικίας. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε αύξηση της οικιστικής πίεσης προς κάθε περιστατικό πνεύμονα πρασίνου. Όπως είχε επισημάνει το WWF Ελλάς το φθινόπωρο του 1998, η πλειονότητα των δασικών πυρκαγιών του «πύρινου» καλοκαιριού εκείνης της χρονιάς συνέβη σε περιοχές πέριξ ολυμπιακών εγκαταστάσεων και σχετικών υποδομών (έξι σημειώθηκαν στην ευρύτερη περιοχή του Σχοινιά), νέων μεγάλων οδικών αξόνων και του νέου αεροδρομίου.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

Γ. Αστικό περιβάλλον

➤ *Προστασία ελεύθερων χώρων*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τις *Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004*, «θα γίνει προσπάθεια ώστε να αξιοποιηθούν στο μέγιστο οι υπάρχουσες υποδομές ώστε να μη δεσμευθούν υπάρχοντες ελεύθεροι χώροι».

Το Σίδνεϊ έβαλε ως στόχο και πέτυχε σε σημαντικό βαθμό την αποκατάσταση και απόδοση στους κατοίκους μιας σειράς από ελεύθερους χώρους που καθαρίστηκαν, φυτεύτηκαν και διαμορφώθηκαν για αναψυχή (με δίκτυο μονοπατιών και ποδηλατοδρόμων) μέσα από το πρόγραμμα Millennium Parklands (μτφ «πάρκα της χιλιετίας»). Η χωροθέτηση του κύριου όγκου των αθλητικών εγκαταστάσεων έγινε στη ρυπασμένη με τοξικά περιοχή Homebush Bay, της οποίας η απορρύπανση αποτέλεσε αντικείμενο τεράστιου προγράμματος που ολοκληρώθηκε τρία χρόνια μετά τους Αγώνες.

Η πραγματικότητα: Δυστυχώς στον τομέα της προστασίας και αναβάθμισης των ήδη λιγοστών ελεύθερων χώρων της πόλης, η Ολυμπιάδα της Αθήνας μέχρι στιγμής αφήνει αρνητικό αποτύπωμα. Η χωροθέτηση ολυμπιακών εγκαταστάσεων και υποδομών σε αδόμητους χώρους που θα μπορούσαν και θα έπρεπε να μετατραπούν σε πράσινους χώρους αναψυχής υποβαθμίζει ακόμη περισσότερο την ποιότητα ζωής στην πόλη και εντείνει την ασφυκτική έλλειψη πρασίνου στην Αθήνα. Η κατασκευή του Κέντρου Πινγκ Πονγκ στο Γαλάτσι, του Ολυμπιακού Χωριού στους πρόποδες της Πάρνηθας, του Κέντρου Ιστιοπλοΐας στο θαλάσσιο μέτωπο και κολοσσιαίων υποδομών για τη στέγαση των ΜΜΕ στο Μαρούσι είναι παραδείγματα μιας γενικότερης προσέγγισης των αρμόδιων φορέων που αντιμετώπισαν κάθε ελεύθερο χώρο σαν οικόπεδο για ολυμπιακή εκμετάλλευση. Επιπλέον, λόγω των υπερβάσεων στον τελικό προϋπολογισμό αλλά και στα χρονοδιαγράμματα, δεν υλοποιήθηκαν οι δεσμεύσεις για έργα ανάπλασης, όπως το πολυδιαφημισμένο οικολογικό πάρκο που είχε σχεδιαστεί για το φαληρικό δέλτα.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

➤ *Αύξηση του αστικού πρασίνου*

Δεσμεύσεις: Οι διακηρύξεις για αύξηση του πρασίνου της πόλης κυμάνθηκαν μεταξύ 820.000 και 100.000.000 δένδρων και θάμνων (σύμφωνα με σχετικές δηλώσεις του τέως ΥΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτη). Τα φυτά θα ήταν μεσογειακά και προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες κλιματικές συνθήκες, άρα ελάχιστα απαιτητικά σε νερό.

Στο Σίδνεϊ οι Ολυμπιακοί του 2000 χρησίμευσαν ως πρώτης τάξης ευκαιρία για υλοποίηση μεγάλου προγράμματος φυτεύσεων με τοπικά είδη. Όπως αναφέρει σχετική αναφορά της Συντονιστικής Επιτροπής των Ολυμπιακών του 2000 προς τους κατοίκους του

Σίδνεϊ, το 1998, δύο χρόνια πριν τους αγώνες, είχαν φυτευτεί 107.000 δένδρα και θάμνοι στην περιοχή Homebush Bay.

Η πραγματικότητα: Οι μεγάλης έκτασης φυτεύσεις μεσογειακών φυτών δεν έγιναν. Σε κάποιες εγκαταστάσεις έγιναν φυτεύσεις άρον άρον και εκτός εποχής. Με δεδομένο πλέον τον περιορισμένο χρόνο που απομένει μέχρι τους αγώνες, οι φυτεύσεις που γίνονται είναι εκτός εποχής, άρα σε μεγάλο βαθμό καταδικασμένες, και έχουν ως αποκλειστικό στόχο τον προσωρινό εξωραϊσμό της πόλης. Επιπλέον, λόγω των καθυστερήσεων χρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό ταχυσυζή είδη που είναι εξαιρετικά υδροβόρα, όπως λεύκες, πλατάνια και ακακίες αλλά και γκαζόν. Συνυπολογίζοντας τις προειδοποιήσεις της ΕΥΔΑΠ για τον κίνδυνο λειψυδρίας και την ανάγκη χρήσης εναλλακτικών τρόπων άρδευσης των νέων φυτών (που άλλωστε ήταν και δέσμευση του τέως ΥΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτη), το μέλλον αυτών των φυτών είναι χλωμό, καθώς ήδη ποτίζονται από το δίκτυο της ΕΥΔΑΠ. Ήδη στις περισσότερες Ολυμπιακές εγκαταστάσεις (π.χ. στον Σχοινιά, στο Κέντρο Τάεκβοντο και στη Μαραθώνια Διαδρομή) τα φυτεμένα δέντράκια και οι θάμνοι έχουν αρχίσει να ξεραίνονται. Αξιέπαινες, αλλά καθόλου ενταγμένες στον συνολικό σχεδιασμό των Αγώνων, είναι οι μεμονωμένες προσπάθειες του Δήμου Αθηναίων για δημιουργία μικρών χώρων πρασίνου σε γειτονιές.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

➤ *Αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος*

Η αισθητική κυρίως αναβάθμιση του προσώπου της Αθήνας είναι σαφώς ένα από τα θετικά σημεία της Ολυμπιάδας του 2004. Η δια του νόμου 2833/2000 απομάκρυνση των διαφημίσεων από κάθε κτίριο σε κεντρική οδική αρτηρία, η βελτίωση του δικτύου πεζοδρομίων με ταυτόχρονη διευκόλυνση της κίνησης στην πόλη προσώπων με ειδικές ανάγκες (αν και στις περισσότερες περιπτώσεις οι ειδικές ράμπες έχουν μετατραπεί σε χώρους στάθμευσης), η ολοκλήρωση μέρους του σχεδίου ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, ο καθαρισμός και το πρόγραμμα του Δήμου Αθηναίων για φρεσκάρισμα των προσόψεων κτιρίων και η επιτάχυνση της ανακαίνισης διατηρητέων κτιρίων σε κεντρικούς οδικούς άξονες άλλαξαν το πρόσωπο της πόλης.

Δυστυχώς αυτή η βελτίωση, που κατά μια έννοια συνεπάγεται και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, δεν περιλαμβάνει πιο ουσιαστικές και μακροπρόθεσμες παρεμβάσεις, όπως η θεσμική θωράκιση και η αναβάθμιση των υφιστάμενων ελεύθερων χώρων (π.χ. Εθνικός Κήπος, πάρκο Ελευθερίας, κ.α.). Για τους περισσότερους ελεύθερους και πράσινους χώρους η Ολυμπιάδα σημαίνει αποψιλωτικά κλαδέματα και διανοίξεις με απομάκρυνση δένδρων και θάμνων, καθώς και χαλικοστρώσεις «για λόγους ασφάλειας».

Βαθμός επταετίας: **Θετική επίδοση**

Δ. Μεταφορές

➤ *Βελτίωση συστήματος δημόσιων μεταφορών*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας «Οι Ολυμπιακές εγκαταστάσεις θα εξυπηρετηθούν από μέσα μαζικής μεταφοράς και θα ληφθούν μέτρα για τη μείωση της χρήσης του ιδιωτικού αυτοκινήτου.» και «Θα ληφθούν μέτρα για την μείωση του θορύβου στον αστικό και περιαστικό ιστό της πρωτεύουσας, ιδίως κατά τη φάση διεξαγωγής των Αγώνων».

Στο Σίδνεϊ επιτεύχθηκε η μεταφορά του 85% των επισκεπτών και αθλητών με μέσα μαζικής μεταφοράς, κυρίως τραίνα και λεωφορεία. Επιπλέον, έγιναν σημαντικές παρεμβάσεις που διευκόλυναν την πρόσβαση ποδηλατιστών και ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Η πραγματικότητα της Αθήνας στον τομέα των μεταφορών χαρακτηρίζεται από πολλά θετικά σημεία. Η επιτάχυνση της ολοκλήρωσης βασικών έργων μεταφορών, που δε

σχετίζονται μεν άμεσα με τους Ολυμπιακούς, αλλά εξυπηρετούν σημαντικά τις μετακινήσεις στην ολυμπιακή πόλη, είναι μια θετική εξέλιξη. Η ολοκλήρωση του μετρό της Αθήνας, η εισαγωγή στόλου λεωφορείων που κινούνται με φυσικό αέριο, η προώθηση της κατασκευής του προαστιακού σιδηρόδρομου, καθώς και η ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του τραμ της Αθήνας αποτελούν παρεμβάσεις που συμβάλλουν θετικά στην τόνωση των προσφερόμενων υπηρεσιών από μέσα γενικής μεταφοράς προς τους κατοίκους της Αθήνας. Τέλος, θετική είναι και η εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την προώθηση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, αν και αυτή περιορίζεται στην ανάγκη περιορισμού της κυκλοφορίας κατά τη διάρκεια των Αγώνων. Σημαντική έλλειψη στον τομέα των μεταφορών είναι η αγνόηση της ανάγκης για προώθηση του ποδηλάτου ως μέσου κίνησης.

Βαθμός επταετίας: **Θετική επίδοση**

E. Κατασκευές

➤ *Χωροθετήσεις*

Οι περισσότερες χωροθετήσεις δεν έγιναν με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, δηλαδή την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά με βάση κυρίως οικονομικά κριτήρια που αφορούσαν στη μετα-ολυμπιακή αξία του έργου. Οι περισσότερες εγκαταστάσεις χωροθετήθηκαν σε ελεύθερους χώρους επιβαρύνοντας ακόμα περισσότερο μια πόλη που ασφυκτιά από έλλειψη ανοιχτών χώρων για αναψυχή. Όπως ήταν αναμενόμενο, το γεγονός αυτό προκάλεσε ισχυρές αντιδράσεις από οργανώσεις και κινήσεις πολιτών, ιδιαίτερα καθώς οι αποφάσεις ελήφθησαν πίσω από πόρτες κλειστές για κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη, επιστημονικό ίδρυμα ή φορέα της κοινωνίας των πολιτών. Μάλιστα, παρά το γεγονός πως ειδική επιστημονική ομάδα του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ κατέθεσε αμέσως μετά την ανάληψη της Ολυμπιάδας τεκμηριωμένη και ολοκληρωμένη πρόταση εναλλακτικών και περιβαλλοντικά φιλικών χωροθετήσεων για τα περισσότερα έργα, οι προτάσεις ούτε καν συζητήθηκαν.

Επιπλέον, οι χωροθετήσεις δεν εντάσσονται σε κάποια στρατηγική για την ανάπτυξη της πόλης και την μελλοντική εκτόνωση των κυκλοφοριακών πιέσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το Ολυμπιακό χωριό, το οποίο χωροθετήθηκε στους πρόποδες τις Πάρνηθας, κοντά σε ήδη πυκνοκατοικημένες περιοχές (Λιόσια). Άλλο κραυγαλέο παράδειγμα είναι το Κέντρο Κωπηλασίας στον Σχοινιά που τελικά υποβάθμισε ακόμα περισσότερο την οικολογικά ευαίσθητη περιοχή και την επιβάρυνε με ένα εκτεταμένο νέο οδικό δίκτυο.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

➤ *Χρήση υφιστάμενων εγκαταστάσεων*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τις Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004, «θα γίνει προσπάθεια ώστε να αξιοποιηθούν στο μέγιστο οι υπάρχουσες υποδομές ώστε να μη δεσμευθούν υπάρχοντες ελεύθεροι χώροι».

Η πραγματικότητα πολύ απέχει από τις δεσμεύσεις. Αν εξαιρέσει κανείς το υφιστάμενο στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και το Ολυμπιακό Στάδιο (Καλογρέζα), η ανακαίνιση και επανάχρηση υφιστάμενων κτιρίων ή υποδομών δεν αντιμετωπίστηκε ως προοπτική. Η αναφορά στην περιβαλλοντική στρατηγική της «Αθήνα 2004» για αξιοποίηση στο μέγιστο των υπάρχουσών υποδομών, ώστε να μη δεσμευθούν ελεύθεροι χώροι προκαλεί σοβαρά ερωτηματικά, καθώς η χωροθέτηση των περισσότερων αθλητικών εγκαταστάσεων σε ελεύθερους χώρους αποφασίστηκε αρκετά πριν τη σύνταξη της.

Βαθμός επταετίας: **Απογοητευτική επίδοση**

➤ *Χρήση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τις *Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004* στον τομέα των κατασκευών τονίζεται η ανάγκη χρήσης «καθαρών» δομικών υλικών. «Το βασικό κριτήριο για την επιλογή φιλικών προς το περιβάλλον λύσεων και προϊόντων στον τομέα των κτιριακών κατασκευών, είναι ο περιορισμός των αποβλήτων (και των ανεπιθύμητων περιβαλλοντικών επιπτώσεων) κατά τη φάση της παραγωγής, το χαμηλό τους ενεργειακό περιεχόμενο, η μειωμένη κατανάλωση νερού κατά το στάδιο της επεξεργασίας τους, η καλή συμπεριφορά τους στην δημιουργία του μικροκλίματος και η μη τοξικότητα μετά την ενσωμάτωσή τους στο κτιριακό κέλυφος». Στη συνέχεια συστήνεται η αποφυγή της χρήσης υλικών από PVC, PCB και άλλα χλωριωμένα προϊόντα.

Το Σίδνεϊ έδωσε εξετάσεις και άριστευσε στην αποφυγή χρήσης τοξικών υλικών στις κατασκευές. Το PVC εξοβελίστηκε σχεδόν ολοκληρωτικά από το Ολυμπιακό Χωριό και τα έργα υποδομής (σωλήνες αποχέτευσης, αγωγοί νερού, καλώδια, κλπ). Για την κατασκευή πολλών αθλητικών εγκαταστάσεων και του αθλητικού χωριού χρησιμοποιήθηκε ξυλεία με οικολογική πιστοποίηση από το Forest Stewardship Council. Επιπλέον, στους χώρους των αγώνων εγκαταστάθηκε σύστημα ανακύκλωσης και εξοικονόμησης νερού.

Η πραγματικότητα δυστυχώς πολύ διαφέρει από τις υποσχέσεις του φακέλου υποψηφιότητας και τις διακηρύξεις της οργανωτικής επιτροπής. Άλλωστε αυτές οι υποσχέσεις τελικά δεν δεσμεύουν τις αναδόχους κατασκευάστριες εταιρείες. Στην περίπτωση του Ολυμπιακού Χωριού για παράδειγμα οι συμβατικές υποχρεώσεις του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας δεν περιλαμβάνουν την εγκατάσταση ηλιακών συστημάτων για ηλεκτροπαραγωγή, θέρμανση ή κλιματισμό. Επιπλέον, δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση για εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης νερού ή για τη χρήση περιβαλλοντικά φιλικών υλικών (π.χ. πιστοποιημένη ξυλεία, περιβαλλοντικά αβλαβή ψυκτικά μέσα, κ.α).

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

ΣΤ. Ενέργεια

➤ *Χρήση ανανεώσιμων πηγών και εξοικονόμηση ενέργειας*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τις *Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004*, «Οι τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας πρέπει να βρουν ευρεία εφαρμογή στα νέα κτίρια και γενικότερα στις νέες Ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Η παθητική ηλιακή αρχιτεκτονική, οι σωστές μονώσεις, η ανάκτηση θερμότητας, η συμπαραγωγή (π.χ με βάση το φυσικό αέριο), η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η ηλεκτρονικές διατάξεις για τη ρύθμιση των λειτουργιών των κτιρίων είναι μερικές μόνον από τις εφαρμογές από μια μεγάλη γκάμα καινοτομιών που προσφέρει η νέα ενεργειακή τεχνολογία. Θεαματικά μπορεί επίσης να είναι τα αποτελέσματα από τη χρήση συστημάτων φωτισμού χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης καθώς και η μεγιστοποίηση της χρήσης του φυσικού φωτός. "Ενεργητικά" ηλιακά συστήματα μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη θέρμανση του νερού των κολυμβητικών δεξαμενών ενώ τα φωτοβολταϊκά συστήματα μπορούν να προσφέρουν συμπληρωματική ηλεκτρική ενέργεια σε πολλές από τις σχεδιαζόμενες κατασκευές (ενσωμάτωση στα στοιχεία του κτιριακού κελύφους) και να καλύψουν τις ηλεκτρικές ανάγκες δρόμων, πλατειών και εσωτερικών κοινοχρήστων χώρων. Πέρα από την εξοικονόμηση συμβατικών καυσίμων, οι νέες ενεργειακές τεχνολογίες μπορούν να συντελέσουν στην αύξηση της αυτονομίας των εγκαταστάσεων, στη μείωση της ρύπανσης και στην πτώση του λειτουργικού κόστους από την χρήση της ενέργειας». Επιπλέον, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο της ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» προς το WWF Ελλάς με ημερομηνία 19 Μαΐου 2004, «στα νέα έργα, και ειδικά στο Ολυμπιακό Χωριό, θα συμπεριλαμβάνονται υποστηρικτικές υποδομές για τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον ή εναλλακτικών μορφών ενέργειας (ηλιακή και αιολική ενέργεια) η οποία θα χρησιμοποιείται για τη θέρμανση του νερού και την παροχή ηλεκτροφωτισμού και κλιματισμού. Τα κτίρια του Ολυμπιακού Χωριού θα σχεδιαστούν λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους εξοικονόμησης ενέργειας και βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής...». Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, οι δεσμεύσεις αυτές προκύπτουν από τον φάκελο υποψηφιότητας.

Το Σίδνεϊ αρίστευσε και στη χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Συγκεκριμένα, η ηλιακή ενέργεια είχε την τιμητική της στο Ολυμπιακό Χωριό, στο Super Dome, και στις περισσότερες αθλητικές εγκαταστάσεις. Επίσης, εφαρμόστηκαν οι αρχές του βιοκλιματικού σχεδιασμού στις μεγαλύτερες εγκαταστάσεις, όπως το Ολυμπιακό Χωριό.

Η πραγματικότητα της Αθήνας είναι γκρίζα. Οι ανησυχίες των αρμόδιων φορέων και των συναρμόδιων υπουργών και οι συνεχείς αναφορές στον Τύπο για την πιθανότητα ενεργειακού ελλείμματος ή ακόμα και μπλακ άουτ κατά τη διάρκεια των αγώνων αποτελεί απόδειξη πως:

1. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι μια εξαιρετικά ενεργοβόρος υπόθεση
2. Οι Ολυμπιάδα της Αθήνας δεν θα αξιοποιήσει τον αττικό ήλιο για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας

Ιδέες και εφικτές προτάσεις και για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας υπήρξαν έγιναν τόσο από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, όσο και από περιβαλλοντικές οργανώσεις, όπως η Greenpeace. Έτσι, κατασκευάζοντας ένα συμβατικό και φτωχό σε κατασκευαστικές καινοτομίες Ολυμπιακό Χωριό, η ολυμπιακή πόλη της Αθήνας έχασε την ιστορικά σημαντικότερη ίσως ευκαιρία για προώθηση εφικτών λύσεων για τη μεγάλη στροφή του ενεργειακού τομέα της χώρας από τον περιβαλλοντικά ρυπογόνο λιγνίτη προς ανανεώσιμες φυσικές πηγές.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

Z. Νερό

➤ Στρατηγική για την εξοικονόμηση νερού

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με σχετικό έγγραφο της ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» προς το WWF Ελλάς με ημερομηνία 19 Μαΐου 2004, «στο Ολυμπιακό Χωριό και στους Χώρους Αθλητικών Εγκαταστάσεων θα χρησιμοποιηθεί η πιο εξελιγμένη τεχνολογία για την ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών και των αναγκών υδροδότησης...». Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, οι δεσμεύσεις αυτές προκύπτουν από τον φάκελο υποψηφιότητας.

Το Σίδνεϊ επένδυσε στην προσπάθεια για εξοικονόμηση νερού και προστασία υδατικών οικοσυστημάτων, θέτοντας συγκεκριμένες στρατηγικές κατευθύνσεις. Το φιλόδοξο σχέδιο Water Reclamation and Management Scheme ήταν μια καλά σχεδιασμένη πρωτοβουλία μείωσης της κατανάλωσης νερού και μεγιστοποίησης της χρήσης ανακυκλωμένου νερού. Επιπλέον, στις ολυμπιακές εγκαταστάσεις τοποθετήθηκαν ειδικές συσκευές εξοικονόμησης, ενώ η στέγη του Super Dome σχεδιάστηκε έτσι ώστε να συλλέγει νερό για άρδευση του χλοοτάπητα.

Η πραγματικότητα της Αθήνας δεν συμβάλει καθόλου στη μείωση της κατανάλωσης ή στην εξοικονόμηση νερού. Παρά τις προτάσεις και υποσχέσεις, καμία πρόβλεψη δεν έγινε ώστε στο Ολυμπιακό Χωριό να τοποθετηθούν συστήματα εξοικονόμησης νερού. Έτσι, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός πως οι ήδη ετεροχρονισμένες φυτεύσεις θα αρδεύονται με νερό της ΕΥΔΑΠ (για όσο αντέξουν), ενώ το κωπηλατοδρόμιο του Σχοινιά σε περιόδους ξηρασίας θα υδροδοτείται επικουρικά από τη λίμνη Μαραθώνα μέσω ειδικού αγωγού μήκους 16 χιλιομέτρων.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

H. Απορρίμματα

➤ *Ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων και ανακύκλωση*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τις Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004, «Για όλες τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις να προβλεφθεί ένα σύστημα σωστής χωροθέτησης των χώρων υποδοχής των απορριμμάτων καθώς και έγκαιρης αποκομιδής τους

κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων». Όσον αφορά στο Ολυμπιακό Χωριό, «θα πρέπει να σχεδιαστεί ένα σύστημα διαλογής των απορριμμάτων στην πηγή και να προβλεφθούν οι ανάλογοι χώροι για την τοποθέτηση των σημείων συγκέντρωσής τους με τρόπο που να διευκολύνονται οι χρήστες (π.χ με τη σωστή σήμανση)». Επιπλέον, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο της ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» προς το WWF Ελλάς με ημερομηνία 19 Μαΐου 2004, «Το σύστημα περιβαλλοντικά βιώσιμης διαχείρισης απορριμμάτων που θα εφαρμοσθεί στους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2004 διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

- ◆ Επίτευξη υψηλού ποσοστού ανακύκλωσης / ανάκτησης υλικών
- ◆ Έλεγχος των απορριμμάτων με τη χρήση ανακυκλώσιμων υλικών συσκευασίας

Το Σίδνεϊ εφάρμοσε ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων που βασίστηκε σε εξειδικευμένη στρατηγική με τίτλο «Waste Management for the Olympics - Policies and Infrastructure for the 2000 Olympics and Homebush Bay Development». Η στρατηγική είχε ως βασική κατεύθυνση τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων αλλά και τον διαχωρισμό σε κομποστοποιήσιμα, ανακυκλώσιμα και υπολειμματικά απορρίμματα, ενώ ακόμα και οι μεγάλοι χορηγοί πιέστηκαν για να χρησιμοποιήσουν ανακυκλώσιμες συσκευασίες. Επίσης, σύμφωνα με την περιβαλλοντική αξιολόγηση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2000 από την περιβαλλοντική συμμαχία οργανώσεων Green Games Watch 2000, το 90% των απορριμμάτων επαναχρησιμοποιήθηκε ή ανακυκλώθηκε. Η επιτυχία αυτή οφείλεται στην εφαρμογή ολοκληρωμένης στρατηγικής διαχείρισης απορριμμάτων, στην οποία η ανακύκλωση κατείχε εξέχουσα θέση. Για το Σίδνεϊ η ανακύκλωση δεν περιορίστηκε στην τοποθέτηση κάδων διαχωρισμού των απορριμμάτων.

Η πραγματικότητα πολύ απέχει από τις υποσχέσεις και ακόμα περισσότερο από την εμπειρία του Σίδνεϊ. Στο σύνολό της η διοργάνωση δεν θα συνεισφέρει με κανέναν τρόπο στη βελτίωση του ήδη πολύ προβληματικού και κορεσμένου συστήματος διαχείρισης απορριμμάτων της πρωτεύουσας. Στο Ολυμπιακό Χωριό, παρά τις πολύ συγκεκριμένες και εφικτές προτάσεις της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης, δεν θα εφαρμοστεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης απορριμμάτων, αλλά το σύστημα θα περιοριστεί στον απλό διαχωρισμό τους.

Επιπλέον, όσον αφορά στην ανακύκλωση απορριμμάτων, η πραγματικότητα της Αθήνας απέδειξε πως για τους Ολυμπιακούς του 2004 η ανακύκλωση είναι μια επικοινωνιακή υπόθεση που σταματάει στην τοποθέτηση κάδων ανακύκλωσης. Οι Ολυμπιακοί δε λειτούργησαν τελικά ως καταλύτης για τη βελτίωση του συστήματος ανακύκλωσης απορριμμάτων της Αθήνας, σε αντίθεση με τις αρχικές υποσχέσεις. Επιπλέον, στον τομέα της ανακύκλωσης ηλεκτρονικών αποβλήτων δεν έχει υπάρξει καμία απολύτως πρόνοια. Έτσι, η Αθήνα δεν θα κληρονομήσει τίποτα θετικό σε αυτόν τον τομέα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

Θ. Κοινωνική συμμετοχή

➤ *Κοινωνική διαβούλευση*

Δεσμεύσεις: Η κοινωνική διαβούλευση κατά τον σχεδιασμό και την προετοιμασία των Αγώνων της Αθήνας δεν αποτέλεσε στόχο ούτε της ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004», αλλά ούτε και των αρμόδιων κυβερνητικών φορέων.

Το Σίδνεϊ επένδυσε στη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών. Η περιβαλλοντική συμμαχία Green Watch Games, μια κοινωνική πρωτοβουλία με στόχο τη διευκόλυνση της κοινωνικής συμμετοχής και του διαρκούς κοινωνικού ελέγχου κάθε περιβαλλοντικής πτυχής των Αγώνων του 2000, αναγνωρίστηκε θεσμικά από την Κυβέρνηση της Νέας Νότιας Ουαλίας. Άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως η Greenpeace και το WWF αναμίχθηκαν επίσης ενεργά με στόχο τη βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της Ολυμπιάδας για το Σίδνεϊ. Η εποικοδομητική τους συμβολή, που σε αρκετές περι-

πτώσεις ήταν αρκετά επικριτική προς την πορεία της διοργάνωσης, βασίστηκε σε ένα γενικότερο πνεύμα αποδοχής προτάσεων και κριτικής από οργανώσεις και κοινωνικούς φορείς.

Η πραγματικότητα της Αθήνας αποτελεί απόδειξη πως η διοργανώτρια πόλη της Ολυμπιάδας του 2004 δεν διδάχθηκε τίποτα από την εμπειρία του Σίδνεϊ. Η συνεργασία με περιβαλλοντικές οργανώσεις υπήρξε ιδιαίτερα προβληματικός τομέας για τους φορείς διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004. Ενώ ο φάκελος υποψηφιότητας που τελικά υπερψηφίστηκε από τη ΔΟΕ τον Σεπτέμβριο του 2004 σχεδιάστηκε χωρίς καμία συμμετοχή κοινωνικών ομάδων ή μη κυβερνητικών οργανώσεων και η έγκριση των χωροθετήσεων των έργων προωθήθηκε επίσης χωρίς κοινωνική διαβούλευση, η «Αθήνα 2004» ζήτησε συνεργασία με περιβαλλοντικές οργανώσεις για τη διαφήμιση του περιβαλλοντικού προσώπου της Ολυμπιάδας. Όπως ήταν αναμενόμενο, τέτοια συνεργασία δεν επιτεύχθηκε καθώς δεν απέβλεπε σε ουσιαστική βελτίωση των ολυμπιακών περιβαλλοντικών επιδόσεων. Αντίθετα, η μυστικότητα που ακολουθήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της χωροθέτησης και κατασκευής των έργων και η έλλειψη ενημέρωσης και κοινωνικής συμμετοχής προκάλεσε σοβαρές αντιδράσεις περιβαλλοντικών και πολιτιστικών ομάδων και οργανώσεων. Ιδιαίτερα στην περίπτωση του κωπηλατοδρομίου στον Σχοινιά, οι αντιδράσεις γρήγορα έλαβαν διεθνή διάσταση, ενώ προκλήθηκε και παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διασφάλιση μέτρων προστασίας στοιχείων του βιοτόπου. Σημαντικές όμως αντιδράσεις προκάλεσαν και άλλες προβληματικές χωροθετήσεις, όπως το Κέντρο Πινγκ Πονγκ στο Γαλάτσι, το Κέντρο Ιστιοπλοΐας στον Άγιο Κοσμά, το Ολυμπιακό Χωριό στους πρόποδες της Πάρνηθας και το Χωριό Τύπου στο Μαρούσι.

Σε κάποια ήσσονος σημασίας θέματα και δράσεις, όπως το πρόγραμμα οικο-εκδρομών και η έκδοση εκπαιδευτικού υλικού η «Αθήνα 2004» διαφήμιζε δεόντως τη συνεργασία με περιβαλλοντικές ομάδες και το Μουσείο Γουλανδρή, υπό τον τίτλο «Ολυμπιακή Περιβαλλοντική Συμμαχία». Επιπλέον, η υπογραφή μνημονίου συνεργασίας με τη UNEP (περιβαλλοντικό πρόγραμμα του ΟΗΕ) σε δράσεις ευαισθητοποίησης για το νερό και τα σκουπίδια διαφημίστηκε υπέρμετρα σαν «έμπρακτη απόδειξη της στενής σχέσης αθλητισμού και περιβάλλοντος». Η συνεργασία όμως αυτή τελικά δεν προβλέπεται να έχει καμία ουσιαστική επίδραση στη βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των Ολυμπιακών της Αθήνας, αλλά απλά θα αποτελέσει ένα καλό επικοινωνιακό εργαλείο.

Βαθμός επταετίας: **Απογοητευτική επίδοση**

➤ *Διαφάνεια*

Το Σίδνεϊ άριστευσε και στο ζήτημα της διαφάνειας στην πληροφόρηση γύρω από κάθε πτυχή της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας. Εκτός από την πολύ περιεκτική σε ουσιαστική πληροφορία επίσημη ιστοσελίδα, η Συντονιστική Αρχή για τους Ολυμπιακούς (Olympic Coordination Authority-OCA) εξέδιδε ετήσιες αναφορές «προς τους πολίτες της Νέας Νότιας Ουαλίας». Αυτές οι αναφορές που ήταν διαθέσιμες προς κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη, περιείχαν σοβαρή πληροφορία για την πορεία και ποιότητα των έργων, καθώς και στοιχεία για την κατάσταση του ολυμπιακού προϋπολογισμού.

Η πραγματικότητα της Αθήνας απέχει πολύ από την εμπειρία του Σίδνεϊ. Αρχικά, η διαφάνεια στην πληροφορία για θέματα που αφορούν το περιβάλλον, κυρίως ζητήματα σχετικά με τις χωροθετήσεις, ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Επανειλημμένα αιτήματα του WWF Ελλάς προς το ΥΠΕΧΩΔΕ για ενημέρωση σχετική με τις χωροθετήσεις του κωπηλατοδρομίου στον Σχοινιά και το περιεχόμενο του φακέλου υποψηφιότητας έμειναν αναπάντητα. Όταν όμως γιγαντώθηκαν οι αντιδράσεις περιβαλλοντικών οργανώσεων για την έλλειψη πληροφόρησης, διαφάνειας και συνεργασίας, διευκολύνθηκε σημαντικά η πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφόρηση, τουλάχιστον για κάποιες μεγάλες οργανώσεις διεθνούς απήχησης. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως η αρχικά αρνητική στάση του ΥΠΕΧΩΔΕ στο θέμα της παροχής εγγράφων, ιδιαίτερα στην περίπτωση του Σχοινιά, βελτιώθηκε αισθητά όταν αυξήθηκε η πίεση από οργανώσεις που ασχολήθηκαν με το ζήτημα. Η ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» επέδειξε κάποια ευαισθησία στο θέμα της διαφά-

νειας και της παροχής πληροφοριών, αποφεύγοντας όμως να παράσχει συγκεκριμένες απαντήσεις και έγγραφα (όπως η περιβαλλοντική στρατηγική που ήταν ούτως ή άλλως διαθέσιμη στο διαδίκτυο από ιστοσελίδα φορέα άσχετου με την ΟΕΟΑ Αθήνα 2004).

Βαθμός επταετίας: **Απογοητευτική επίδοση**

➤ *Πληροφόρηση*

Το Σίδνεϊ υλοποίησε μια σειρά από πρωτοβουλίες με στόχο την ευρεία διάδοση ουσιαστικής πληροφόρησης για κάθε πτυχή των Αγώνων. Εκτός από την επίσημη ιστοσελίδα της ΟCA, υποστηρίχθηκε η συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων και κινήσεων πολιτών στο πρόγραμμα πληροφόρησης. Έτσι, η συμμαχία Green Games Watch 2000 είχε πρόσβαση σε πληροφορία, την οποία στη συνέχεια δημοσίευε είτε με έντυπο ενημερωτικό υλικό, είτε δια των ΜΜΕ, είτε δια της συνεχώς ενημερωμένης ιστοσελίδας της. Η επίσημη αποδοχή του ρόλου των οργανώσεων από την ΟCA και η παροχή πληροφόρησης και στήριξης προς τις πρωτοβουλίες τους ήταν κρίσιμος παράγοντας για την επιτυχία της προσπάθειας.

Η πραγματικότητα της Αθήνας χαρακτηρίζεται από την έλλειψη αξιόπιστης πληροφόρησης για ουσιαστικές πτυχές του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των Ολυμπιακών Αγώνων. Για παράδειγμα, η ιστοσελίδα της ΟΕ «Αθήνα 2004» www.athens2004.gr, η βασική δηλαδή πηγή πληροφόρησης του κοινού για την Ολυμπιάδα, παρέχει επιγραμματικά μόνο κάποιες γενικές προτάσεις που δυνητικά θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για την επίτευξη περιβαλλοντικά αποδεκτών αποτελεσμάτων. Δεν περιέχει όμως καμία αναφορά σε δεσμεύσεις και χρονοδιαγράμματα, στο περιεχόμενο του φακέλου υποψηφιότητας, δεν ενημερώνει ουσιαστικά για την πρόοδο των έργων και δεν περιέχει έγγραφα μεγάλου ενδιαφέροντος όπως η περιβαλλοντική στρατηγική. Επιπλέον, ειδικά στο κομμάτι που αφορά στο περιβάλλον, δεν ενημερώνεται σχεδόν ποτέ. Η ιστοσελίδα είναι απλά εργαλείο διαφήμισης των Αγώνων και όχι εργαλείο πληροφόρησης. Το ίδιο ισχύει και για τις ιστοσελίδες της Γενικής Γραμματείας Ολυμπιακών Αγώνων, του Υπουργείου Τύπου & ΜΜΕ και της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής. Η ίδια λογική, δηλαδή η διαφήμιση και όχι η πληροφόρηση, ακολουθήθηκε και από το έντυπο υλικό που εξέδωσε η «Αθήνα 2004». Μοναδική σταθερή πηγή και σύμμαχος πληροφόρησης κάθε ενδιαφερόμενου πολίτη για την Ολυμπιάδα ήταν μέχρι στιγμής ο Τύπος, κυρίως οι εφημερίδες, στις οποίες ευτυχώς έγινε εκτενής παρουσίαση και συζήτηση για το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της Ολυμπιάδας.

Βαθμός επταετίας: **Απογοητευτική επίδοση**

I. Γενικά

➤ *Σεβασμός στην περιβαλλοντική νομοθεσία*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας, «όλες οι εργασίες οι οποίες θα εκτελεστούν για την οργάνωση των Αγώνων θα ικανοποιούν τις απαιτήσεις που θέτει η εθνική νομοθεσία...». Επίσης, σύμφωνα με τις *Αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής της ΟΕΟΑ Αθήνα 2004*, «για την επίτευξη των στόχων απαιτείται: η εφαρμογή - και συχνά υπερέκταση - της ισχύουσας εθνικής και κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας.»

Η πραγματικότητα είναι πολύ διαφορετική. Η ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία που αφορά στην περιβαλλοντική αδειοδότηση των ολυμπιακών έργων παρακάμφθηκε στις περισσότερες χωροθετήσεις. Οι χωροθετήσεις των ολυμπιακών εγκαταστάσεων και οι αναγκαίες τροποποιήσεις στο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας έγιναν δια νόμου (2730/1999 και 2833/2000), με στόχο να μειωθεί στο ελάχιστο ο κίνδυνος προσφυγής στη δικαιοσύνη φορέων που αντιτίθενται σε αυτές. Με αυτόν τον τρόπο διευθετήθηκε η αυξημένη δυσαρέσκεια ομάδων πολιτών και οργανώσεων για την επιλογή χωροθετήσεων που επηρεάζουν σοβαρά τη ζωή στην πόλη χωρίς καμία διαδικασία διαβούλευσης και διαλόγου. Αυτό συνέβη παρά τις αρχικές δεσμεύσεις της κυβέρνησης πως οι

χωροθετήσεις θα ακολουθούσαν την ισχύουσα τότε διαδικασία της προέγκρισης χωροθέτησης και της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

Η πιο κραυγαλέα ίσως περίπτωση παράκαμψης της ισχύουσας νομοθεσίας είναι η υπόθεση του Ολυμπιακού Χωριού Τύπου και του Χωριού Φιλοξενίας Δημοσιογράφων στο Μαρούσι. Η χωροθέτηση του κέντρου σε αδόμητο χώρο κοντά στο Ολυμπιακό Στάδιο κατά παρέκκλιση των ισχυόντων όρων δόμησης προκάλεσε την ισχυρή αντίδραση πολιτών της περιοχής. Η υπόθεση έφθασε στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η Ολομέλεια του οποίου ακύρωσε τη χωροθέτηση (απόφαση 1528/2003). Τον τελικό λόγο όμως είχε πεισματικά το ΥΠΕΧΩΔΕ, το οποίο προώθησε προς ψήφιση από τη Βουλή τον νόμο 3207/2003, δημιουργώντας έτσι σχέδιο πόλεως στην περιοχή και δίνοντας ταυτόχρονα άδεια δόμησης!

Βαθμός επταετίας: **Πολύ απογοητευτική επίδοση**

➤ *Ευαισθητοποίηση κοινού*

Δεσμεύσεις: Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της ΟΕΟΑ « Αθήνα 2004», στόχος της περιβαλλοντικής στρατηγικής της Αθήνα 2004 είναι «3. Η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης όλων όσων εμπλέκονται στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004».

Η έκδοση υλικού περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημερωτικών φυλλαδίων με στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος είναι μια θετική εξέλιξη. Βέβαια, η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση αντιμετωπίζεται ως πάρεργο από τους φορείς διοργάνωσης της Ολυμπιάδας και εστιάζεται σε ζητήματα διατήρησης μιας ευπρόσωπης πόλης, προώθησης των μετακινήσεων με μέσα μαζικής μεταφοράς και στην εξοικονόμηση νερού, πόρου που αναμένεται να σπανίσει κατά τις μέρες των Αγώνων. Ανάλογης σημασίας θέματα θαπραγματεύεται και η συνεργασία της «Αθήνα 2004» με το UNEP (περιβαλλοντικό πρόγραμμα του ΟΗΕ) που θα εστιάζει στην παραγωγή υλικού ευαισθητοποίησης για την εξοικονόμηση νερού και τη μη ρίψη σκουπιδιών στους δρόμους.

Βαθμός επταετίας: **Πολύ θετική επίδοση**

Συμπέρασμα

Λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς υπερβάσεις στον προϋπολογισμό των Ολυμπιακών Αγώνων μπορεί κανείς εύκολα να αντιληφθεί πώς το περιβάλλον από περιθωριακό ζήτημα κατάληξε τελικά 'στα αζήτητα'. Όπως φάνηκε από το κείμενο, το περιβάλλον αντιμετωπίστηκε όχι σαν συγκριτικό πλεονέκτημα και πρόκληση για την Ολυμπιάδα της Αθήνας, αλλά άλλοτε σαν εμπόδιο (κυρίως κατά τη φάση των χωροθετήσεων) και άλλοτε σαν ευκαιρία για προβολή μιας ανύπαρκτης ευαισθησίας για την ποιότητα ζωής στην πόλη.

Τα οφέλη που αναμένεται να αποκομίσει η Αθήνα από την Ολυμπιάδα αφορούν στους τομείς των μεταφορών (το τραμ και ο προαστιακός είναι σίγουρα πολύ θετικές εξελίξεις) και της αναβάθμισης του προσώπου της πόλης (δίκτυα πεζοδρόμων, πεζοδρόμια, αφαίρεση διαφημιστικών πινακίδων, κλπ). Ελπίζουμε πως αυτές οι θετικές εξελίξεις δεν θα εκπνεύσουν όταν πέσει η ολυμπιακή αυλαία.

Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας σε οποιαδήποτε προσπάθεια πίεσης από περιβαλλοντικές οργανώσεις για βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας ήταν η αδιαφορία της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Η ΔΟΕ άσκησε έντονη πίεση προς την ανάδοχο πόλη Αθήνα για υιοθέτηση δικών της απαιτήσεων σε μια σειρά από θέματα εκτός της σύμβασης ανάθεσης, όπως τα τηλεοπτικά δικαιώματα. Αρνήθηκε όμως να παρέμβει σε θέματα περιβάλλοντος, αντιμετωπί-

ζοντάς τα σαν εσωτερικό ζήτημα της χώρας!!! Έτσι, η ίδια η ΔΟΕ ακύρωσε τον ήδη εύθραυστο «τρίτο πυλώνα του ολυμπισμού» και απέδειξε πως το περιβάλλον δεν συγκαταλέγεται στις προτεραιότητές της. Άλλωστε και η δέσμευση που απορρέει από τη σύμβαση ανάθεσης για την Αθήνα είναι πολύ γενικόλογη: «*Η πόλη και η ΕΟΕ (σημ. Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή) αναγνωρίζουν και συμφωνούν ότι ο σεβασμός του περιβάλλοντος αποτελεί σημαντικό ζήτημα και αναλαμβάνουν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις και δραστηριότητές τους όπως αυτές απορρέουν από την παρούσα σύμβαση, κατά τρόπον που να ενστερνίζεται την αρχή της Αειφόρου Αναπτύξεως σεβόμενες τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία και, όταν και όπου είναι αυτό δυνατό, προάγουσες την προστασία του περιβάλλοντος*» (Κεφάλαιο II, άρθρο 18. Σύμβαση ανάθεσης της Ολυμπιάδας του 2004 μεταξύ ΔΟΕ και Πόλης της Αθήνας).

Δυστυχώς ήδη από την αρχή της προετοιμασίας της Ολυμπιάδας φάνηκε η προδιάθεση για περιθωριακή αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής διάστασης των αγώνων. Η απουσία συγκεκριμένων και μετρήσιμων περιβαλλοντικών στόχων, ο σχεδιασμός των χωροθετήσεων χωρίς καμία κοινωνική συμμετοχή, η έλλειψη πληροφόρησης, η δια νόμου ρύθμιση θεμάτων που θα μπορούσαν να εγείρουν προσφυγές στη Δικαιοσύνη και η αδιαλλαξία σε εναλλακτικές προτάσεις ήταν αποδείξεις της αρνητικής προδιάθεσης των αρμόδιων φορέων στα ζητήματα περιβάλλοντος.

Στόχος αυτής της αξιολόγησης είναι η καταγραφή των θετικών και αρνητικών συνεπειών της Ολυμπιάδας της Αθήνας, ως πρώτο βήμα για το άνοιγμα της σχετικής συζήτησης, μετά το πέρας των Αγώνων, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων της πολιτείας και της κοινωνίας των πολιτών. Ευχή είναι τα μαθήματα της Αθήνας να αποτελέσουν έναυσμα για τη ριζική και ειλικρινή αναβάθμιση της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΔΟΕ και να χρησιμεύσουν στις επόμενες διοργανώτριες πόλεις. Ευχή επίσης είναι η Ελλάδα να διδαχθεί από την περιβαλλοντική αποτυχία της Ολυμπιάδας του 2004 και να δώσει επιτέλους τη δέουσα προσοχή στην προστασία της φυσικής μας κληρονομιάς και στην ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στο σύνολο της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας.

Αθήνα: Η επόμενη μέρα

Η συζήτηση για την επόμενη μέρα πρέπει να ξεκινήσει αμέσως μόλις πέσουν τα φώτα της Ολυμπιακής δημοσιότητας. Στόχος είναι ο περιορισμός των επιπτώσεων από τα έργα των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά και η όσο το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση των λίγων θετικών στοιχείων που θα κληρονομήσει η Αθήνα. Οι γενικές κατευθύνσεις για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση :

- **Συνολική αποτίμηση:** Σύνταξη ολοκληρωμένης αποτίμησης του περιβαλλοντικού (και όχι μόνο) κόστους της Ολυμπιάδας με ευρεία συμμετοχή ενδιαφερόμενων οργανώσεων και κοινωνικών ομάδων. Μια ειλικρινής και αντικειμενική αξιολόγηση είναι εργαλείο απαραίτητο για κάθε κοινωνία που δε φοβάται την κριτική και επιδιώκει να μαθαίνει από τα λάθη της.
- **Προσωρινές εγκαταστάσεις:** Απομάκρυνση όλων των προσωρινών εγκαταστάσεων σε διάστημα το πολύ δύο μηνών, καθώς «ουδέν μονιμότερον του προσωρινού»
- **Οικολογικές παρεμβάσεις:** Να ολοκληρωθούν άμεσα τα ήδη εγκεκριμένα και καθυστερημένα έργα οικολογικής αποκατάστασης περιοχών. Τέτοια έργα είναι η απομάκρυνση της πρώην αμερικανικής βάσης, η αποκατάσταση τμήματος του υγρότοπου και η προστασία του δάσους στον Σχοινιά αλλά και η δημιουργία οικολογικού πάρκου στο φαληρικό δέλτα.
- **Μετα-ολυμπιακή χρήση:** Να αποφασιστεί η μετα-ολυμπιακή χρήση των εγκαταστάσεων μέσα από διαδικασία ανοιχτής διαβούλευσης με τους κατοίκους των περιοχών
- **Ελεύθεροι χώροι:** Δημιουργία πλαισίου μακροπρόθεσμης προστασίας και οικολογικής διαχείρισης των λίγων ελεύθερων χώρων που έχουν απομείνει στην Αθήνα και αναβάθμιση ζωτικών χώρων πρασίνου της πρωτεύουσας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Περιβαλλοντική βαθμολογία

Αντικείμενο	Αξιολόγηση
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	
Περιβαλλοντικός σχεδιασμός	0
Περιβαλλοντική αξιολόγηση	0
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Προστασία βιοτόπων	0
ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Προστασία ελεύθερων χώρων	0
Αύξηση αστικού πρασίνου	0
Αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος	3
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	
Βελτίωση συστήματος δημόσιων μεταφορών	3
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	
Χωροθετήσεις	0
Χρήση υφιστάμενων εγκαταστάσεων	1
Χρήση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών	0
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	
Χρήση ανανεώσιμων πηγών και εξοικονόμηση ενέργειας	0
ΝΕΡΟ	
Στρατηγική για την εξοικονόμηση νερού	0
ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ	
Ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων και ανακύκλωση	0
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	
Κοινωνική διαβούλευση	1
Διαφάνεια	1
Πληροφόρηση	1
ΓΕΝΙΚΑ	
Σεβασμός στην περιβαλλοντική νομοθεσία	0
Ευαισθητοποίηση κοινού	4
Συνολική περιβαλλοντική αξιολόγηση	0,77

- 4 - Πολύ θετική επίδοση**
- 3 - Θετική επίδοση**
- 2 - Μέτρια επίδοση**
- 1 - Απογοητευτική επίδοση**
- 0 - Πολύ απογοητευτική επίδοση**

Η ολυμπιακή κληρονομιά της Αθήνας

Όταν πέσουν τα φώτα της Ολυμπιάδας, όταν οι αγώνες τελειώσουν και οι αθλητές και οι επισκέπτες φύγουν, τι θα μείνει για την Αθήνα;

- αισθητά λιγότεροι ελεύθεροι χώροι
- ένας σημαντικός βιότοπος που θα έχει υποστεί μη αντιστρεπτή υποβάθμιση
- τεράστιες αθλητικές εγκαταστάσεις χωρίς σαφή χρήση και πρόβλεψη συντήρησης
- μια νέα πόλη στους πρόποδες της Πάρνηθας
- μια Αθήνα εκτεταμένη εις βάρος του φυσικού και του αγροτικού τοπίου
- + βελτιωμένο σύστημα μαζικών μεταφορών
- + κέντρο πόλης χωρίς μεγάλες διαφημίσεις
- + φρεσκαρισμένες προσόψεις κτιρίων κατά μήκος των κεντρικών οδών
- + πεζοδρόμια και δίκτυο πεζοδρόμων
- + φυλλάδια κατά της ρύπανσης της πόλης και υπέρ της εξοικονόμησης νερού
- καμία βελτίωση στον τομέα της παραγωγής ενέργειας
- καμία βελτίωση στο σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων της πρωτεύουσας
- καμία πρόοδος στον τομέα της προώθησης περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών

Θέση του WWF International για τους Ολυμπιακούς Αγώνες

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Αποστολή του WWF είναι η επίτευξη της προστασίας της φύσης και των οικολογικών διεργασιών μέσα από:

- τη διατήρηση της ποικιλότητας γενετικού υλικού, ειδών και οικοσυστημάτων
- τη διασφάλιση της αειφορίας στη χρήση των φυσικών πόρων τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, προς όφελος κάθε μορφής ζωής στη γη
- την προώθηση δράσεων για τη μείωση της ρύπανσης και της κατασπατάλησης και υπερκατανάλωσης των πόρων και της ενέργειας.

Απώτερος στόχος του WWF είναι να σταματήσει και τελικά να αντιστρέψει την επιταχυνόμενη υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της γης και να συμβάλει στην οικοδόμηση ενός μέλλοντος όπου οι άνθρωποι θα ζουν σε αρμονία με τη φύση.

Όταν ξεκίνησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες είχαν ως στόχο την καλλιέργεια πνεύματος αδελφοσύνης, άμιλλας και αρετής, υποδηλώνοντας έτσι την υιοθέτηση μίας φιλοσοφίας ενδιαφέροντος για το περιβάλλον. Όμως πλέον οι ολυμπιάδες φέρουν μαζί τους όλο και περισσότερο την πραγματικότητα της εμπορευματοποίησης και του ιδιωτικού κέρδους. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και των μέσων ενημέρωσης αλλάζουν τη φύση των Ολυμπιακών Αγώνων και ενδυναμώνουν το ρόλο τους όχι μόνο στην προώθηση του αθλητικού πνεύματος αλλά και των οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων. Έτσι, γίνεται όλο και πιο δύσκολη η εκπλήρωση των κριτηρίων που θα καθιστούσαν αυτό το γεγονός περιβαλλοντικά και κοινωνικά αποδεκτό.

Μέσα από την παγκόσμια προοπτική και εύρος δράσης του, το WWF γίνεται μάρτυρας της αρνητικής και περιττής επίπτωσης στο φυσικό περιβάλλον των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ολόκληρα τοπία έχουν αλλοιωθεί από νέες εγκαταστάσεις πολλές εκ των οποίων έχουν μόνο περιορισμένη μεταολυμπιακή χρήση. Οι τοπικές κοινωνίες και οικονομίες μπορούν επίσης να διαταραχθούν.

Κείμενο Θέσεων

Οκτώβριος 1999

Για περισσότερες πληροφορίες:

εξ:

Jenny Hearp
Conservation Policy
Director
WWF International
Ave. du Mont-Blanc
1196 Gland
Switzerland
Tel: +41 22 364 92 07
Fax: +41 22 364 58 29

Θεοδότα Νάντσου
WWF Ελλάς
Φιλελλήνων 26
105 58 Αθήνα
τηλ: 210 3314893
fax: 210 3247578
Email: t.nantsou@wwf.gr

Το WWF δεν αντιτίθεται στην εμπορική ανάπτυξη και στο ιδιωτικό κέρδος καθαυτό. Το WWF υποστηρίζει όμως ότι αυτά θα πρέπει να επιτυγχάνονται μέσα στο πλαίσιο της αειφορίας, ώστε η ανάπτυξη να έχει μακροχρόνια οικονομική βιωσιμότητα και να αποφέρει κοινωνικά οφέλη και να μην καταστρέφει το περιβάλλον.

Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) έχει τη δύναμη να καθορίσει το μέλλον των εξελίξεων στους Ολυμπιακούς Αγώνες καθώς και την κληρονομιά που αυτοί αφήνουν πίσω τους. Μπορεί να καθορίσει και επιβάλει πρότυπα όχι μόνο στο αθλητικό σκέλος αλλά και σε σχέση με την αειφόρο ανάπτυξη. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν και πρέπει να φιλοξενούνται χωρίς να καταστρέφουν το περιβάλλον του συγκεκριμένου τόπου αλλά και ολόκληρου του πλανήτη. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες πρέπει να αφήνουν πίσω τους βελτιωμένες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες. Με αυτό το στόχο, οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση για προώθηση της περιβαλλοντικής υπεροχής και της αειφόρου ανάπτυξης. Όμως, χωρίς θετική δράση από την ΔΟΕ και τους υποστηρικτές των υποψηφίων πόλεων, η φήμη των Αγώνων ως επίκεντρο υπεροχής θα αμαυρωθεί από μία κληρονομιά περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Το WWF καλεί τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή:

- Να θέσει υψηλές περιβαλλοντικές απαιτήσεις για τις χωροθετήσεις, τις κατασκευές, την εξοικονόμηση ενέργειας και νερού και την αποφυγή ρύπανσης.
- Να διασφαλίσει ότι οι τοπικές κοινωνίες θα επωφεληθούν από τη φιλοξενία των Αγώνων στη χώρα τους τόσο σε επίπεδο ποιότητας του περιβάλλοντος, όσο και κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.
- Να αποδέχεται υποψηφιότητες μόνο από περιοχές που έχουν υιοθετήσει νομικά δεσμευτικά περιφερειακά σχέδια με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη και των οποίων η κοινωνική, οικονομική και οικολογική μεταολυμπιακή κατάσταση θα έχει ωφεληθεί ή τουλάχιστον δε θα έχει ζημιωθεί .
- Να συμπεριλαμβάνει σε νομικά δεσμευτικές συμβάσεις με την ανάδοχο πόλη, χρηματοδοτικές και λειτουργικές ρυθμίσεις ώστε να διασφαλίζεται ο περιβαλλοντικά και κοινωνικά φιλικός χαρακτήρας των Αγώνων
- Να μεριμνήσει για τη δημιουργία περιβαλλοντικού ταμείου του οποίου τα έσοδα θα προέρχονται από δικαιώματα του Τύπου και θα διατίθενται για την προώθηση της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών παραμέτρων στα αθλητικά γεγονότα. Επίσης, το ταμείο αυτό θα χρηματοδοτεί στις ανάδοχες περιοχές μακροπρόθεσμα περιβαλλοντικά και κοινωνικά μέτρα για βελτίωση και καθορισμό της μεταολυμπιακής χρήσης των εγκαταστάσεων.
- Να θεσπίσει ελεγκτικό σώμα επιφορτισμένο με εξουσία επιβολής αναγκαίων κυρώσεων ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των προτύπων και υποχρεώσεων των ανάδοχων πόλεων.

Το WWF πιστεύει ότι για να διατηρηθεί η εικόνα της αδελφότητας, αμιλλας και υπεροχής των Ολυμπιακών Αγώνων, η ΔΟΕ και οι κυβερνήσεις και κοινωνίες των υποψηφίων κρατών πρέπει να θέσουν και να εφαρμόσουν ικανά περιβαλλοντικά κριτήρια.

Συγκεκριμένα, το WWF υποστηρίζει μία διαδικασία επιλογής ολυμπιακών περιοχών η οποία απαιτεί:

- Ακριβή περιβαλλοντικά κριτήρια και πρότυπα από τη ΔΟΕ προς τις υποψήφιες πόλεις που συναγωνίζονται για την αναδοχή των Αγώνων.
- Διεξοδική και ανεξάρτητη εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για πιθανές και εναλλακτικές χωροθετήσεις, με συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών.
- Αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων σε ευαίσθητες περιοχές και στην τοπική κουλτούρα.
- Χρήση ή προσαρμογή υφιστάμενων εγκαταστάσεων και υποδομής και ανόρθωση υποβαθμισμένων περιοχών.
- Χρήση αποκλειστικά υφιστάμενων εγκαταστάσεων για τη διοργάνωση χειμερινών Ολυμπιάδων, καθώς αυτές φιλοξενούνται σε ορεινές περιοχές με ιδιαίτερα ευαίσθητα οικοσυστήματα.

Το WWF επιδιώκει:

- Τα υψηλότερα επίπεδα σχεδιασμού, εφαρμογής, διαχείρισης και εμπορικής πολιτικής.
- Αποφυγή υποβάθμισης από τη σχετική υποδομή, πρακτική λειτουργίας και επιλογή χωροθετήσεων.
- Ελαστικότητα στους κανονισμούς και τις τεχνικές προδιαγραφές της ΔΟΕ, ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες για προστασία του περιβάλλοντος.
- Έμφαση στους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς στόχους από τα συνεργαζόμενα μέρη σε τοπικό επίπεδο.
- Χωροθέτηση των νέων εγκαταστάσεων σε εγκαταλελειμμένες βιομηχανικές και εμπορικές περιοχές, όπου αυτό είναι δυνατό.
- Πρόσβαση προς όλες τις ολυμπιακές εγκαταστάσεις με δημόσια μέσα μεταφοράς.
- Μετριασμό των αναπόφευκτων επιπτώσεων κατά τρόπο ώστε τα μακροπρόθεσμα οφέλη να υπερτερούν της προκληθείσας ζημιάς.
- Αυστηρή εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων.
- Σύνταξη και εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης περιβάλλοντος.

Το WWF :

- Θα θέτει προκλήσεις στη ΔΟΕ και στις κυβερνήσεις των ανάδοχων πόλεων όταν οι προτεινόμενες χωροθετήσεις και υποδομές δε βασίζονται σε τεκμηριωμένη και ανεξάρτητη εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Θα διευκολύνει την πρόσβαση σε γνώση και εμπειρία για την περιοχή ώστε να βοηθήσει στην επιλογή κατάλληλων χωροθετήσεων και κριτηρίων.
- Θα μοιραστεί τη σχετική εμπειρία της οργάνωσης σε αειφόρο διαχείριση ανά τον κόσμο.
- Θα αντιταχθεί σε κάθε ολυμπιακό αναπτυξιακό σχέδιο που δε λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις ανάγκες και τα πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος.